

**Norrmalms
stadsdelsnämnds
handlingsplan mot
våldsbejakande
extremism**

Reviderad maj 2018

stockholm.se

**Norrmalms stadsdelsförvaltnings handlingsplan mot
våldsbejakande extremism**

Reviderad april 2018

Dnr:

Utgivningsdatum:

Kontaktperson:

Innehåll

Inledning	4
Definitioner	5
Olika våldsbejakande extremistmiljöer i Sverige.....	5
Kompetenshöjande åtgärder/insatser	8
Lokal lägesbild	8
Lägesbild från polisens underrättelseenhet	9
Lägesbild från förvaltningens verksamheter	9
Lägesbild från skolor inom stadsdelsområdet.....	10
Incidentrapportering och klotter.....	11
Det offentliga rummet.....	12
Måltavlor för attentat och terrorism	13
Antidemokratiska grupperingar/miljöer.....	14
Riskmiljöer för barn och unga	14
Handlingsplan.....	15
Förebyggande arbete	15
Förhinderande arbete.....	21
Samverkan	21

Inledning

I en demokrati har alla rätt att uttrycka sina politiska åsikter, även sådana som kan uppfattas som obekväma. Politiska handlingar som står i strid med demokratins grundläggande spelregler kan dock aldrig accepteras. Det är därför viktigt att värna demokratin mot våldsbejakande extremism.¹

För att säkerställa Stockholms stads förmåga att förebygga och försvåra våldsbejakande extremism i staden beslutade kommunfullmäktige i maj 2016 om stadsövergripande riktlinjer mot våldsbejakande extremism.²

I enlighet med dessa inrättades en central samordnare för att koordinera stadens arbete. Den centrala samordnaren är placerad på stadsledningskontoret, avdelningen för välfärdsutveckling. Till sin hjälp har den centrala samordnaren utpekade samordnare i alla stadsdelsförvaltningar samt i social-, utbildnings-, idrotts-, kultur- och arbetsmarknadsförvaltningen. I Budget 2018 – Ett Stockholm för alla framgår att stadens arbete mot våldsbejakande extremism ska stärkas med utgångspunkt i de beslutade riktlinjerna.

I riktlinjerna framgår att samtliga stadsdelsnämnder ska ha en handlingsplan för det lokala arbetet mot våldsbejakande extremism. Syftet med handlingsplanen är att säkerställa en tydlig ansvarsfördelning och struktur för arbetet med att förebygga och motverka våldsbejakande extremism på lokal nivå. Handlingsplanen inbegriper de åtgärder stadsdelen avser genomföra, samt vilka aktörer som är ansvariga för arbetet. Handlingsplanen omfattar endast åtgärder som förvaltningen äger rådighet över.

Norrmalms stadsdelsförvaltnings handlingsplan är framtagen utifrån anvisningar till tertialrapport 1 för 2017 och reviderad till tertialrapport 2 för 2017 med kompletteringar enligt beslut i kommunstyrelsen 21 juni 2017 § 22.

Enligt stadens riktlinjer ska handlingsplanen behandlas av ansvarig nämnd och godkännas av kommunstyrelsen. Handlingsplanen ska följas upp årligen inom ramen för ordinarie styrning under målet om att Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar. En första uppföljning av vidtagna åtgärder görs i samband med årets verksamhetsberättelse. Uppföljning sker även löpande i olika forum, exempelvis inom ramen för samverkan med lokalpolisen.

¹ Kommittédirektiv 2014:103 En nationell samordnare för att värna demokratin mot våldsbejakande extremism.

² Riktlinjer avseende stadens arbete mot våldsbejakande extremism, dnr 155-943/2015.

Handlingsplanen revideras årligen utifrån aktuell lägesbild. Lägesbilden tas fram tillsammans med andra berörda nämnder samt i samarbete med polisen. Denna revidering sker i enlighet med stadens riktlinjer om att den lokala handlingsplanen ska följas upp och revideras i samband med nämndens tertiärrapport 1. Nästa revidering sker i samband med tertiärrapport 1 2019. I revideringen ska status på föregående års vidtagna åtgärder framgå. För att tydliggöra uppföljningsbara mål kopplat till riktlinjerna och för att på ett bättre sätt kunna stödja nämnderna i uppföljning och utvärdering av insatsernas effekt bedrivs ett utvecklingsarbete stadsövergripande i samverkan med Försvarshögskolan.

Definitioner

Nedan framgår definitioner av olika begrepp som används kring våldsbejakande extremism.

Våldsbejakande – med våldsbejakande menas handlingar såsom att stödja, uppmåna till eller delta i ideologiskt motiverade våldshandlingar för att främja en sak.

Våldsbejakande extremism är ett samlingsbegrepp för rörelser, ideologier eller miljöer som inte accepterar en demokratisk samhällsordning och som främjar våld för att uppnå ett ideologiskt mål.

Radikalisering är en social process och det finns olika uppfattningar om hur processen går till. För att skilja ut den icke-våldsbejakande radikaliseringsprocessen används här Säkerhetspolisens smalare definition:

Den process som leder till att en person eller en grupp stödjer eller utövar ideologiskt motiverat våld för att främja en sak.

De individer som anslutit sig till våldsbejakande extremistmiljöer har nästan alltid genomgått en radikaliseringsprocess där det går att identifiera betydande likheter i radikaliseringsprocessen oavsett till vilken ideologi en person radikaliserats.

Olika våldsbejakande extremistmiljöer i Sverige

För närvarande finns, i enlighet med Säkerhetspolisens definition, i huvudsak tre våldsbejakande extremistiska miljöer i Sverige: den våldsbejakande högerextremistiska vit makt-miljön, den våldsbejakande vänsterextremistiska autonoma miljön och den våldsbejakande islamistiska extremistmiljön. Därutöver finns ensamagerande extremister som motiveras till våldshandlingar av

olika ideologier, men som inte tillhör nämnda grupper eller nätverk.³

Autonoma miljön

Den autonoma miljön strävar efter ett klasslöst samhälle utan styre från någon auktoritet. Uppfattningen inom miljön är att dagens demokrati inte är tillfredsställande. Den enda styrelseformen som kan accepteras är ett självstyre från folket. Inom miljön hävdas att kapitalistiska drivkrafter har greppet om dagens samhälle och att detta utgör ett hinder för att uppnå idealsamhället – ett samhälle som är jämställt och klasslöst och där människor med olika ursprung och sexuell läggning ska kunna leva på lika villkor. Vissa sammanslutningar inom den autonoma miljön menar att ett nytt styrelseskick endast kan uppnås genom revolution.⁴

Enligt Säkerhetspolisens bedömning har den autonoma miljöns förmåga minskat under de senaste åren. Detta till trots bildades under 2017 ett nytt nordiskt autonomt nätverk. Detta nätverk kan i förlängningen lägga grunden för ytterligare organisering.⁵ Utöver opinionsbildande yttringar och aktiviteter använder individer med koppling till den autonoma miljön också systematiskt och regelbundet våld, hot och trakasserier för att hindra människor från att mötas, utföra sina uppdrag eller sitt arbete och uttrycka sina åsikter.⁶

Vit makt-miljön

Vit makt-miljön ser framför sig ett etniskt homogent samhälle där det inte förekommer inslag av andra kulturer. De menar att människosläktet kan delas in i raser och de ser negativt på invandring av människor som de inte räknar till den vita rasen. Synen på människosläktet som indelad i raser finns inom hela vit makt-miljön även om det varierar hur starkt detta lyfts fram. Uppfattningarna kan variera från föreställningen om ett raskrig där extremisterna är soldater, till en uppfattning om att olika raser ska få tillåtas existera i världen vid sidan av varandra så länge de olika raserna inte blandas. Omvärlden förknippar ofta vit makt-miljön med den nationalsocialistiska ideologin och flera aktörer inom miljön har anammat denna (även om det inte gäller för samtliga i miljön). Inom vit makt-miljön är en del av målet ett auktoritärt styre och det verkar finnas drivkrafter för tydlig struktur, ordning och totala lösningar. Sedan en tid präglas delar av vit makt-miljön av en utveckling där man oftare talar om kultur istället för

³ Säkerhetspolisen 2017 s.30-1

⁴Ds 2014:4 *Våldsbejakande extremism i Sverige - nuläge och tendenser*

⁵ Säkerhetspolisen 2017 s.34

⁶ Säkerhetspolisen 2017 s.63

ras. De använder benämningar som patriotism eller ”nationella rörelsen” för att beskriva sig själva.⁷

Enligt Säkerhetspolisen har aktiviteten i vit makt-miljön ökat gradvis i Sverige under flera år. Aktiviteterna är främst av opinionsbildande karaktär på offentlig plats. Vid sidan om de opinionsbildande aktiviteterna använder individer inom vit makt-miljön regelbundet och systematiskt våld, hot och trakasserier för att hindra människor från att mötas, utföra sina uppdrag, sitt arbete och uttrycka sina åsikter.⁸

Våldsbejakande islamistisk extremism

Den svenska våldsbejakande islamistiska miljön inspirerades övergripande av en salafistisk-jihadisk ideologi. Detta ideologiska paraply förenar både al-Qaida och Islamiska Staten (IS). IS är en utbrytarorganisation från al-Qaida och skillnaden dem emellan ligger närmast i att IS har en mer extrem syn på vilka de uppfattar som fienden. Enligt IS är alla som inte delar deras ideologi att betrakta som motståndare, vilket innebär att även muslimer som inte överensstämmer med gruppens övertygelser utmålats som fiender och utgör legitima måltavlor. Gemensamt för dem båda är dock att ideologin motiverar attentat mot civila, dels enligt deras egen logik som svar på ockupation av muslimska länder och våld mot muslimer, dels som ett svar på upplevda kränkningar av islam. Målet som beskrivs är att genom våld införa ett islamiskt styre (sharia) inom ramen för en domedagsprofetia. Det västerländska demokratiska styrelseidealet, kolonialismen och förhållanden som tillskrivs västvärlden anses ha fördärvat islam. Västvärldens sekularisering och sätt att leva görs då även till mål för angrepp från miljöns extremister.

I samband med inbördeskriget i Syrien och de spridningseffekter som följde i närliggande länder lyckades IS skickligt profitera på det maktvakuum som uppstod. Genom propaganda på social media attraherade gruppen många anhängare, och när de utropade sitt kalifat i juni 2014 ökade tillströmningen till en nivå som saknar historisk jämförelse. Idag beräknar säkerhetstjänster att drygt 5000 individer rest från Europa för att ansluta sig till gruppen. IS har även uppmuntrat till att anhängare bör utföra attentat i sina hemländer – med de vapen de har att tillgå. Många av de terrorattentat som drabbat Europa sedan 2014 kan härledas till IS - antingen genom attentatspersoner som har haft direkt kontakt med terrororganisationen, eller som på något sätt inspirerats av dess upprop och ideologi.⁹

Säkerhetspolisen bedömer att ensamagerande gärningsmän med en våldsbejakande islamistiska ideologi i dagsläget utgör det största

⁷ Ds 2014:4 *Våldsbejakande extremism i Sverige - nuläge och tendenser*

⁸ Säkerhetspolisen 2017 s.63

⁹ Försvarshögskolan 2017-06-28

hotet.¹⁰ Antalet personer som attraheras av det ideologiska budskapet bedöms ha ökat under de senaste åren¹¹ och Sverige anses vara ett legitimt men inte prioriterat mål för internationella terrororganisationer.¹²

Kompetenshöjande åtgärder/insatser

Behovet av kunskapshöjande åtgärder är fortsatt stort. Som ett led i det stadsövergripande stödet beslutade juridiska avdelningen, i slutet av januari 2018, en rättspromemoria som belyser juridiska förutsättningar för delar av kommunens arbete och stadens vägledning för arbetet mot våldsbejakande extremism kommer att lanseras under våren 2018.

Det finns en stadsövergripande utbildningsplan för området våldsbejakande extremism. Under hösten 2017 genomfördes en grundläggande utbildning där ca 1700 medarbetare deltog varav 25 från Norrmalms stadsdelsförvaltning. Grundutbildning kommer genomföras igen under hösten 2018. Med början i april 2018 kommer fördjupningsutbildningar genomföras riktade till prioriterade verksamheter såsom socialtjänstens mottagningsenheter, arbetsmarknadsförvaltningens uppsökare, utbildningsförvaltningens rektorer, lärare med flera.

Fördjupningsutbildningarna planeras i samverkan mellan den centrala samordnaren och respektive förvaltning. Förvaltningarna säkerställer att relevant personal deltar i de stadsövergripande utbildningar som anordnas. Under april genomfördes en fördjupningsutbildning som anordnades av socialförvaltningen med fokus på socialtjänstfrågor. Tre chefer och medarbetare deltog från Norrmalms stadsdelsförvaltning..

Som ytterligare stöd för stadens medarbetare finns stadens kunskapsunderlag om arbetet mot våldsbejakande extremism samlat på en intranätssida. På sidan finns en presentation som innehåller grundläggande information om våldsbejakande extremism, symboler, lokalt och nationellt stödmaterial, rapporter, boktips och poddar för ytterligare kunskapsinhämtning, filmade föreläsningar m.m. Därutöver anordnas, med början 2018, kunskapshöjande föreläsningar på området. Dessa är öppna för stadens alla medarbetare. I februari föreläste Försvarshögskolan och i maj föreläser FOI, Totalförsvarets forskningsinstitut. Föreläsare för hösten är ännu inte bestämt. Dessa föreläsningar filmas och läggs på intranätssidan för att tillgängliggöras för så stor del av stadens medarbetare som möjligt.

Lokal lägesbild

Lägesbilden innehåller en beskrivning av den extremism som finns eller har visat sig i stadsdelsområdet. Lägesbilden beskriver lokala

¹⁰ Säkerhetspolisen 2017 s.46

¹¹ Säkerhetspolisen 2017 s.34, 63

¹² Säkerhetspolisen 2017 s.46

fenomen och utgår från lokala förutsättningar. Detta ligger till grund för det förebyggande och förhindrande arbetet samt samverkan med andra aktörer.

Lägesbild från polisens underrättelseenhet

Polisens underrättelseenhet skriver i sin rapport att det finns ett fåtal individer från de tre extremismmiljöerna som är bosatta inom Norrmalms stadsdelsområde. Några av dessa har blivit utsatta för ideologiskt motiverade brott. Det finns ett fåtal individer som kan kopplas till gruppen våldsbejakande islamism som är folkbokförda inom stadsdelsområdet. Att individer radikaliserar och reser till krigsområden förekommer inte i någon större utsträckning i Norrmalms stadsdelsområde.

Lägesbild från förvaltningens verksamheter

Äldre- och socialtjänstavdelningen

Till vuxenheten mottagningsgrupp på Norrmalms stadsdelsförvaltning inkom det under 2016 ett samtal angående islamistisk våldsbejakande extremism. Kontakt togs med polisen som gjorde bedömning att frågan kunde avskrivas. Under 2017 inkom ett samtal från en person som uttryckte oro för en anhörig angående islamistisk våldsbejakande extremism. Förvaltningen sökte kontakt med den oron avsåg men lyckades inte etablera kontakt.

Varje kommun eller stadsdelsförvaltning ska ha en kontaktperson till den nationella samordnarens stödtelefon som drivs av Rädda Barnen (tidigare Röda Korsets orostelefon). På Norrmalms stadsdelsförvaltning utgör vuxenheten mottagningstelefon kontakt. Jourtelefonen är bemannad under kontorstid. Förvaltningen har inte mottagit något samtal från stödtelefonen.

Förvaltningen har aldrig utfört någon insats för återvändare från krigsresor eller har kunskap om någon återvändare bosatt i stadsdelsområdet.

Det lokala föreningslivet har möjlighet att ansöka om föreningsbidrag hos Norrmalms stadsdelsnämnd. Det har inte inkommit några ansökningar från föreningar där förvaltningen kan misstänka att det finns våldsbejakande extremism kopplat till föreningen. I enlighet med de reviderade riktlinjerna för föreningsbidrag säkerställer förvaltningen att inga föreningar med anknytning till våldsbejakande extremism beviljas föreningsbidrag.

Enheten för fält- och fritid

Inom fält- och fritidsverksamheten har inte några tecken på aktiviteter eller misstankar om våldsbejakande extremism hos unga uppmärksamats. Verksamheten har vid något tillfälle uppmärksammat invandrarfientlig propaganda i form av klistermärken.

I den samverkansgrupp mellan fält- och fritid, socialtjänst och polis som förvaltningens preventionssamordnare driver ltf:s varje gång frågan om deltagarna har kännedom om trender eller tendenser till förekomst av våldsbejakande extremism inom stadsdelsområdet. I gruppen har deltagarna uppmärksammat en ökande aktivitet av Nordisk ungdom och Nordisk Motståndsrörelse inom stadsdelsområdet.

Lägesbild från skolor inom stadsdelsområdet

Utbildningsförvaltningen har genomfört en enkät till kommunala och fristående skolor i Stockholms stad. Enkäten ställer frågor om förekomst av våldsbejakande extremism och det egna förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism. Ingen av de fem respondenterna har under 2017 haft några händelser¹³ kopplade till våldsbejakande extremism.

Vid förvaltningens enkätundersökning till kommunala och fristående skolor i stadsdelsområdet avseende 2016 svarade en av de sex respondenterna att man uppmärksammat tecken på högerextremism. Det avsåg vit-makt propaganda i form av klistermärken och flygblad i elevskåp.

Kuratorn på en fristående skola tog under 2017 kontakt med Norrmalms stadsdelsförvaltnings samordnare för arbetet mot våldsbejakande extremism avseende oro för en elevs koppling till vitmaktsympatier. Förvaltningens preventionssamordnare, förvaltningens samordnare för våldsbejakande extremism och preventionssamordnaren inom den öppna socialtjänsten i den stadsdelsnämnd där eleven var skriven förde en principdialog kring ärendet (avidentifierat). Ett samordnat svar om hur frågan skulle hanteras skickades till skolan. Förvaltningens preventionssamordnare erbjöd även skola att stötta i vidare frågor och kring likabehandlingsprogram och demokratifrågor.

¹³ Händelser kan vara klotter, skadegörelser, symboler, hot eller våld.

Incidentrapportering och klotter

För lägesbilden kan klotter, affischeringar och klistermärken vara en indikator på förekomst av antidemokratiska strömningar.

Incidentrapportering

Den 1 november 2017 tillkom en funktion i IA-systemet där rapportören kan ange ifall incidenten kan misstänkas ha en eventuell koppling till våldsbejakande extremism. Via stadens incidentrapporteringssystem IA ligger fyra stycken incidenter rapporterade kopplade till antidemokratiska eller rasistiska incidenter avseende Norrmalms stadsdelsområde sedan 1 januari 2017. Av dessa inkom två anmälningar under den senaste mätperioden mellan 2017-11-01 och 2018-03-07 som då angavs ha en eventuell koppling till våldsbejakande extremism enligt den nya funktionen.

Anmälningarna fördelar sig enligt följande:

Vitmakt – 5 stycken:

- Nazistiskt spam inkom till stadsdelsnämndens funktionsbrevlåda. Mejlet handlade om förnekelse av förintelsen.
- Lappar med rasistiskt budskap instuckna i böcker och framlagda på bord på vuxenbiblioteket och på Lava, på Kulturhuset/Stadsteatern.
- Skadegörelse utfördes på en dörr, och vid konfrontation visar personen inristade hakkors på sin kropp och knyter näven, Gävlegatan 1
- Hotfull stämning och kränkande uttalanden av rasistisk karaktär från publik i samband med författarbesök, Stadsbiblioteket Sveavägen 73
- Kränkande och rasistiska uttalanden mot besökare och mot personal, Stadsbiblioteket Sveavägen 73

Klotter

Klotter som kan uppfattas rasistiskt, stötande eller på annat sätt obscent, klassas som akuta och ska omedelbart saneras enligt Stockholms stads 24-timmars policy. Entreprenören ska vara på plats inom tre timmar efter mottaget avrop (gäller vardagar 07.00-16.00 om inte annat har överenskommits). Entreprenören gör också en polisanmälan.

Inom Norrmalms stadsdelsområde har sex klotteranmälningar av denna karaktär anmälts till trafikkontoret under 2017. Under 2016

gjordes fyra anmälningar (varav tre kopplades till vitmakt). Under 2015 inkom inga anmälningar.

Vitmakt – 5 stycken

- Rasistiskt klistermärke, Järnvägsparken
- Hakkors ritade i dammet och smutsen på väggarna i tunneln, Tunnelgatan
- Hakkors klottrat på bergväg, Vanadisplan
- Rasistiskt klotter, Sveavägen 63
- Rasistiskt klotter, Sveavägen 47

Odefinierat innehåll/ stötande – 1 stycken

- Stötande klotter, Hälsingehöjden

SISAB kartlägger också förekomst av rasistiskt/stötande klotter och hade noll anmälningar under både 2016 och 2017 avseende stadsdelsområdet.

Både trafikkontoret och SISAB informerar vid behov säkerhetsenheten vid stadsledningskontoret.

MTR, som står för drift och underhåll av Stockholms tunnelbana och pendeltåg, har under 2017 rapporterat klistermärken som beskrivs som ”anti-invandrare” på St. Eriksplans tunnelbanestation. Inga rapporter inkom under 2016.

Via stadens centrala samordnare för arbetet mot våldsbejakande extremism uppmärksammades stadsdelsförvaltningen i maj 2018 på klistermärken från Nordisk Motståndsrörelse uppsatta i och nära Vasaparken. Nordisk motståndsrörelse hade själva beskrivit att sympatisörer satt upp klistermärkena vid vad man kallar den homo-vurmande parkleken.

Det offentliga rummet

Den mest uppenbara förekomsten av våldsbejakande extremism inom Normmalms stadsdelsområde ter sig i uttryck av manifestationer av vitmakt-relaterade grupper eller autonoma grupper i det offentliga rummet. Mellan 2016 och 2018 har ett antal tillståndsgivna och icke tillståndsgivna demonstrationer, respektive motdemonstrationer, genomförts inom stadsdelsområdet. I samband med dessa har bråk, oroligheter och skadegörelse ägt rum inom det geografiska området. Nordiska Motståndsrörelsen, som är en nazistisk organisation, har genomfört demonstrationer inom stadsdelsområdet. Demonstrationen i november 2016 ledde till att

en motdemonstration anordnades, med oroligheter och våld som följd.

I slutet av januari 2016 genomfördes en koordinerad våldsam attack i området runt Centralstation och Sergels Torg. Attacken var sannolikt riktad mot personer som såg ut att ha utländsk bakgrund och utfördes av en grupp maskerade individer. Innan attacken delades flygblad med rasistisk propaganda ut.

Under sensommaren och tidig höst 2017 demonstrerade Ung i Sverige för att stoppa utvisningar av unga till Afghanistan. Demonstrationen började på Mynttorget i Gamla Stan, flyttade sedan till Medborgarplatsen för att slutligen äga rum på Norra Bantorget. Nordisk ungdom utförde en icke tillståndsgiven motdemonstration på Norra Bantorget i samband med att Ung i Sveriges demonstrerade på platsen.

I mars 2018 har närvaro av Nordisk motståndsrörelse uppmärksamats av allmänhet och polis vid Odenplan där man delade ut flygblad. Vid Sergels Torg uppstod senare samma vecka sammandrabbning mellan Nordisk motståndsrörelse (NMR) och motdemonstranter. Ingen av grupperingarna hade demonstrationstillstånd. Polisen grep respektive omhändertog och avlägsnade ett antal personer. Ytterligare en icke tillståndsgiven demonstration har genomförts på Sergels Torg av NMR under april 2018 och i maj 2018 på Odenplan.

Norrmalms stadsdelsområde är sammantaget främst en arena för individer som inte nödvändigtvis är hemmahörande i stadsdelsområdet men som ändå vistas i Stockholms innerstad. Det finns ett antal allmänna platser som används till allmänna sammankomster på Norrmalm. Det förekommer regelbundet att det blir oroligheter i samband med demonstrationer på dessa platser. I samband med att större demonstrationer annonseras, och man via sociala medier eller klotter och olaglig affischering lockar till sig deltagare, kan stadsdelsområdet också utgöra en arena för rekrytering till dessa grupper. Sociala medier har blivit ett viktigt verktyg för propagandaspridning, rekrytering och även uppmaning till våld. Hantering av och planering inför demonstrationer är en polisiär fråga som främst sker i samverkan med staden centralt.

Måltavlor för attentat och terrorism

Inom Norrmalms stadsdelsområde ligger ett stort antal objekt som kan vara potentiella måltavlor för våldsbejakande extremister med avsikt att utföra terrordåd. Centrala Stockholm utgör en strategisk

plats både avseende maktcentra och infrastruktur för såväl staden, länet och Sverige i sin helhet.

Den 11 december 2010 inträffade ett bombdåd på Olof Palmes gata, respektive Bryggargatan. Båda platserna ligger i nära anslutning till Drottninggatan ett folktätt shopping- och turiststråk. Explosionerna inträffade mitt i julhandeln och tusentals människor befann sig i närheten. En person hittades död efter explosionerna. Dådet utreddes av polisen som försök till terrorism och gärningsmannen beskrevs av åklagare som radikaliserad. På eftermiddagen den 7 april 2017 körde en lastbil in i en folksamling på Drottninggatan i centrala Stockholm. Fem personer avled och många skadades, varav flera svårt. Ytterligare många människor chockades. En person gripen för dådet häktades på sannolika skäl misstänkt för terroristbrott genom mord.

Antidemokratiska grupperingar/miljöer

Grupper och miljöer som inte definieras som våldsbejakande extremister, men som är antidemokratiska, förekommer inom stadsdelsområdet. Vid större fotbollsmatcher rör sig supportergrupperingar som kan kopplas till huliganism och våldsyttningar i området. Det finns även en grupp som beskriver sig själva som ett medborgargarde med uppdrag att skydda den svenska kvinnan, med kopplingar till vitmaktmiljöer, som patrullerat inom Klaraområdet, kring runt Sergels Torg och Centralstationen. Detta har noterats från samverkansaktörer under såväl 2016 som 2017.

Riskmiljöer för barn och unga

Klaraområdet, främst utmärkande av Sergels Torg, Centralstationen och Vasagatan, utgör en betydande riskmiljö för barn och unga att uppehålla sig på. Socialförvaltningens uppsökande verksamheter som ungdomsjouren och ensamkommandebarnteamet arbetar i dessa riskmiljöer för att uppmana barn och unga som kommer hit att inte vara på platsen. Området utgör en riskmiljö dels mot bakgrund av den pågående drogförsäljningen och det öppna missbruket på platsen, men då området även tenderar att locka vitmaktgrupper och antidemokratiska grupperingar utgör detta även en riskmiljö för rekrytering av unga till våldsbejakande extremismgrupperingar.

Handlingsplan

Handlingsplanen utgörs av en förebyggande del och en förhinderande del. Förutsättningar för både det förebyggande arbetet och det förhinderande arbetet är en intern organisation för hantering av frågan och att upprätthålla en aktuell lägesbild för att kunna anpassa omfattningen av förvaltningens arbete efter den rådande situationen.

Förebyggande arbete

I första hand innebär stadsdelsförvaltningens insatser ett fortsatt preventivt, socialt förebyggande arbete. Frågorna om våldsbejakande extremism behandlas i existerande strukturer och samverkansformer. Befintliga rutiner och arbetssätt tillämpas inom socialtjänstens uppdrag utifrån den individuella bedömning som alltid görs vid ett individärende. Inför beslut om insatser görs alltid en så heltäckande utredning som möjligt. Skulle det framkomma att individen är aktiv inom extremistiska organisationer anpassas insatserna utifrån vilken typ av extremism som är aktuell. Kunskap om vilka olika typer av insatser som är lämpliga beroende på vilken extremismmiljö som är aktuell i det enskilda fallet behöver fördjupas hos förvaltningens medarbetare.

Nedan beskrivs det förebyggande och förhinderande arbetet. Aktiviteter som inte är en del av det ordinarie verksamhetsuppdraget beskrivs även i tabellform för att enklare kunna följa upp arbetet.

Det förebyggande arbetet avser alla tre inriktningar för våldsbejakande extremism.

Ett hållbart samhälle – demokrati och jämställdhet

Ett jämlikt och socialt hållbart samhälle minskar möjligheterna för våldsbejakande miljöer att utvecklas. Förvaltningens samtliga verksamheter ska främja demokrati och verka för ett inkluderande och jämställt samhälle inom ramen för sina uppdrag. Genom att motverka utanförskap och verka för ett inkluderande samhälle arbetar förvaltningen förebyggande i frågan om våldsbejakande extremism.

Förvaltningens organisation av arbete mot våldsbejakande extremism

Sedan hösten 2016 har förvaltningen en grupp för arbetet mot våldsbejakande extremism. I gruppen ingår enhetschef för familjeenheten, enhetschef för vuxenenheten och förvaltningens preventionssamordnare. Gruppen samordnarnas av förvaltningens trygghets- och säkerhetssamordnare som också är förvaltningens samordnare av arbetet mot våldsbejakande extremism. Gruppen har deltagit vid stadens centralt organiserade utbildning och workshop om våldsbejakande extremism. Vid förfrågningar externt och internt inom staden rådfrågas gruppen. Gruppen får också ta del av den information som stadens centrala samordnare skickar ut till förvaltningens samordnare. Respektive verksamhetsrepresentant vidarebefordrar i sin tur informationen till sin egen verksamhet när det är relevant. Från och med september 2017 ingår i gruppen också förvaltningens handläggare för föreningsbidrag.

Förvaltningens samordnare för arbetet mot våldsbejakande extremism deltar i stadens nätverk som sammankallas av stadens centrala samordnare i frågan.

Kontaktperson till den nationella samordnarens stödtelefon utgörs av vuxenenhetens mottagningstelefon. Jourtelefonen är bemannad under kontorstid

Upprätthålla en aktuell lägesbild över förekomst av våldsbejakande extremism

I maj 2016 ingick förvaltningen i en samverkansöverenskommelse med lokalpolisområde Norrmalm. Överenskommelsen bygger på en gemensam lägesbild som uppdateras varje halvår. I december 2016 uppdaterades lägesbilden med ett avsnitt om förekomst av våldsbejakande extremism. Varje halvår uppdateras därmed också lägesbilden avseende våldsbejakande extremism i samverkan med polisen.

I överenskommelsen med lokalpolisområdet ingår det även att frågan om förekomst av våldsbejakande extremism ska lyftas vid varje samverkansmöte i samverkansforumet Fält- fritid, socialtjänst och polis som träffas varje månad. Även i samverkansforumet Platssamverkan Klara och vid Norrmalms trygghets- och säkerhetsråd har frågan om förekomst av våldsbejakande extremism lyfts. Både i trygghets- och säkerhetsrådet och platssamverkan Klara deltar representanter från civilsamhället och näringslivet som löpande bidrar med kunskap och lägesbilder avseende förekomst av

våldsbejakande extremism eller grupper av antidemokratisk karaktär.

Utbildning

Kunskap om våldsbejakande extremism behöver öka bland medarbetare på Norrmalms stadsdelsförvaltning. Berörda medarbetare ska fortsätta att delta i de utbildningsinsatser som ska tas fram på stadsövergripande nivå för att säkerställa att förvaltningen upprätthåller kompetens inom området. I första hand bör utbildningsinsatser prioriteras bland medarbetare med nära kontakt med invånarna.

Internt behöver en dialog föras kring tillämpning av stadens nya rutiner och vikten av att lyfta orosanmälningar och frågor kring våldsbejakande extremism till förvaltningens samordnare i frågan.

Fält- och fritidsenhetens uppdrag

Riskgruppen för inträde i våldsbejakande extremism är unga och unga vuxna. Genom att skapa förutsättningar för goda levnadsförhållanden förebyggs inträde till extremismmiljöer. Förvaltningen bedömer att det främsta förebyggande arbetet ligger i det sociala preventionsarbetet riktat mot barn och unga.

Fält- och fritidsenheten bedriver ett socialt förebyggande arbete för barn och unga under 18 år, inom ramen för preventionsuppdraget. Detta görs genom att aktivt arbeta för att förebygga och motverka missbruk av alkohol och droger bland barn och ungdomar. Under 2018 ska fält- och fritidsenheten stärka upp sin uppsökande fältverksamhet med en heltidstjänst. Det uppsökande arbetet ska riktas mot stadsdelsområdet mest utsatta riskmiljö, Klaraområdet; Sergels Torg och Centralstationen. I Klaraområdet rör sig unga i en utsatt situation hemmahörande i hela regionen, och utsätter sig därmed för risk att exponeras för våld, brottsaktiva och droganvändande samt rekrytering av våldsbejakande extremismgrupperingar.

I uppdraget ingår även att främja en gynnsam utveckling genom att bidra till att förstärka skyddsfaktorer hos och runt de unga. Detta arbete sker i samverkan med vårdnadshavare, skola, polis och det civila samhällets aktörer.

Det utförs även ett aktivt arbete kring värderingar och det demokratiska samhället inom stadsdelsområdets fritidsverksamhet.

Vårdnadshavarna har stor betydelse i det förebyggande arbetet med barn och unga. Ett tryggt och kärleksfullt föräldraskap utgör en av de främsta skyddsfaktorerna för barn och unga. Nämnden fortsätter att stödja detta samspel genom föräldrastödsprogrammen ABC och KOMET och ska utbilda ytterligare gruppleddare i ABC för att nå ut till fler. Förvaltningen ska också utöka samverkan med idéburna föreningar som stöttar vårdnadshavare med fokus på att stärka en känsla av sammanhang för de nyanlända som möjliggör tillit till såväl det civila som offentliga samhället.

I samband med större demonstrationer kan försök till rekrytering av ungdomar genomföras inom stadsdelsområdet. I samband med större demonstrationer bör därmed stadsdelens fältresurser fokuseras på närvaro och uppsökande arbete i potentiella rekryteringsmiljöer som till exempel Centralstationen för att förebygga och förhindra nyrekrytering bland unga.

Förvaltningens preventionssamordnare får idag kännedom om förestående demonstrationer genom medverkan i forumet Platssamverkan Klara samt genom kontakt med kommunpolisen i samverkansforumet Fält- och fritid, socialtjänst och polis. Då gränserna för innerstadsstadsdelområdena inte är relevanta för ungdomar är det också viktigt att informationsutbyte sker mellan stadsdelsförvaltningarnas preventionssamordnare, fältassistenter och skolor.

Preventionssamordnaren och fältassistenter har en löpande kontakt med stadsdelsområdets kommunala skolor. I enlighet med den sedan 2017 fastställda handlingsplanen har preventionssamordnaren informerat skolor via e-post när förvaltningen fått kännedom om demonstrationer, aktiviteter eller fenomen kopplade till våldsbejakande extremism. Ett sådant informationsutskick föranledde frågor från en skola och ses som en positiv kanal för att samverka kring det förebyggande arbetet avseende barn och unga.

För att stärka samverkan mellan förvaltningens sociala preventionsarbete, socialtjänst, polis och skola i frågan, ska preventionssamordnaren informera skolorna om det gemensamma samverkansforumet fält- fritid, socialtjänst och polis som en kontaktväg för skolorna vid misstanke om tendenser bland skolelever till våldsbejakande extremism. Skolorna informeras idag varje termin om det pågående arbetet och den aktuella lägesbilden via förvaltningens och polisens trygghets- och säkerhetsråd.

Förskolans uppdrag

Förskolan arbetar förebyggande med normkritiskt tänkande, genusarbete och likabehandling med uppdrag att forma demokratiska individer. Förskolan når de flesta barn och deras vårdnadshavare.

Socialtjänstens uppdrag - familjeenheten

Socialtjänstens uppdrag om vad som ska förebyggas regleras i Socialtjänstlagens 5 kap1§. Familjeenheten arbetar för att verka för att barn och ungdom växer upp under trygga och goda förhållanden och förhindra att barn och ungdomar far illa.

I nära samarbete med hemmen främjas en allsidig personlighetsutveckling och en gynnsam fysisk och social utveckling hos barn och ungdom. Med särskild uppmärksamhet följs utvecklingen hos barn och ungdom som har visat tecken till en ogynnsam utveckling.

På Kungsholmen bedrivs enheten för ensamkommande barn för även Norrmalms stadsdelsnämnd. Enheten har beviljats bidrag till en lotsfunktion för att stödja och stärka ensamkommande barns förutsättningar till en hälsosam tillvaro.

Socialtjänstens uppdrag - vuxenenheten

I socialtjänstlagens 5 kap. anges bland annat att socialtjänsten genom uppsökande verksamhet och på annat sätt ska främja förutsättningarna för goda levnadsförhållanden.

På vuxenenhetens mottagningstelefon tas anmälningar emot gällande vuxna och uppsökande arbete bedrivs för att informera och motivera den enskilde att vid behov ta emot stöd för att förändra sin situation. Vid behov kan den enskilde erbjudas en samordnad individuell plan (SIP) för att säkerställa samordning av insatser från socialtjänst och landsting. Detta ökar möjligheten att nå goda resultat samt att minska och förebygga institutionsvård.

Vuxenenheten arbetar med individer som utsätts för våld i nära relationer utifrån stadens program mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck. Vuxenenhetens enhetschef ingår i förvaltningens arbetsgrupp mot våldsbejakande extremism och därmed görs en naturlig koppling mellan områdena. Inom ramen för samverkan med polis har möten och informationsöverföring skett mellan polis och vuxenenheten. Vidare samverkan mellan polis och vuxenenheten och våld i nära relationer är under utveckling.

Socialtjänstens uppdrag – föreningsbidrag

Nämnden kan bevilja föreningsbidrag enligt riktlinjer antagna av stadsdelsnämnden i februari 2017. Föreningsbidragen beviljas enbart till föreningar verksamma på lokal nivå riktade till boende inom stadsdelsområdet. Föreningen måste också arbeta i överensstämmelse med demokratiska värden. Risken för att bidrag beviljas till organisationer som kan kopplas till våldsbejakande extremism begränsas av rutinens krav på uppföljning samt det snäva område som anges för bidrag.

För att ytterligare minska risken för att föreningsbidrag beviljas för en förening eller organisation med anknytning till våldsbejakande extremism uppdaterades riktlinjerna i december 2017.

Det har upprättats ett nätverk kring föreningsbidragshandläggare i staden. Förvaltningens handläggare för föreningsbidrag deltar i nätverket som har träffats två gånger och har en tredje träff inplanerad innan sommaren. I nätverket upprättas riktlinjer om bättre samverkan mellan stadsdelsförvaltningarna kring föreningsbidrag och våldsbejakande extremism. Genom samarbetet blir det lättare att upptäcka om någon förvaltning får in en ansökan från en förening som inte arbetar efter demokratiska värden och som vi misstänker har kopplingar till någon extremistgrupp.

Verksamhetsstöd – uthyrning av lokaler

Endast en av förvaltningens verksamheter hyr ut lokaler till externa parter. Nya verkstan hyr ut sina lokaler till körer under kvällstid samt en förening som arbetar med keramik. Vid tillfällen har lokalerna även hyrts ut till silversmideskurs och en bostadsrättsförenings årsmöte. Förvaltningen låter även samarbetspartners inom ramen för socialt stöd och aktiviteter för nyanlända använda lokaler i anslutning till boende för nyanlända.

Förvaltningarna har idag inga rutiner för uthyrning av lokaler då det sker i väldigt liten utsträckning. Förvaltningens lokalintendenter såg under hösten 2017 över möjligheterna att ta fram lokala rutiner för hur uthyrning ska gå till så att lokalerna inte hyrs ut till en förening eller organisation med anknytning till våldsbejakande extremism. Förvaltningen konstaterade att man inte har några egna lokaler att hyra ut, utan har bara möjlighet att hyra ut i andra hand. Detta kräver hyresvärdens godkännande och hantering av försäkringsfrågor varav uthyrning bedöms olämpligt över. En rutin för hur förfrågningar om uthyrning i andra hand ska tas fram inför tertiärrapport 2.

Förhinderande arbete

Det förhinderande arbetet, avhopparverksamhet, är detsamma för alla tre inriktningar för våldsbejakande extremism.

Avhopparverksamhet

Insatser som avser stöd till individer som är motiverade att hoppa av och långvarigt lämna destruktiva extremistiska miljöer, kan prövas utifrån samma förutsättningar som stöd idag kan ges till individer som vill lämna grovt brottslig verksamhet. Vid den individuella bedömningen ska hänsyn tas till vilken extremismmiljö som är aktuell i respektive ärende.

Anhörigstöd

Drabbade av extremism ska få stöd och trygghet. I akuta situationer kan stöd ges till dem som drabbats av våldsbejakande extremism enligt samma principer som för andra brottsoffer. I denna grupp inkluderas anhöriga.

Samverkan

Samverkan kring individer i risk för radikalisering

I stadens verksamheter möter medarbetare individer i riskzon för destruktiva livsmiljöer och utanförskap, exempelvis kriminalitet och radikalisering. Det finns ett behov av att utveckla arbetssätt och metoder för att fånga upp och motverka att individer radikaliserar. Särskilt viktig i detta arbete är samverkan mellan skola, socialtjänst och polis. För att tydliggöra rutiner för gemensam hantering kring radikaliserade individer har ett flödesschema tagits fram. Där beskrivs hur medarbetare i staden ska agera när de känner oro för en individ eller det har inträffat något som kan vara kopplat till våldsbejakande extremism.

Socialtjänsten har enligt lagstiftning det yttersta ansvaret för att enskilda får det stöd och den hjälp de behöver. Det finns dock inga lagar som stödjer kommuner i att sätta in tvångsåtgärder mot personer som exempelvis återvänt från krig eller rör sig i miljöer med våldsbejakande extremism.

Om en person vill ha stöd kan socialtjänsten erbjuda insatser. Alla ärenden utgår ifrån individens behov, vilket säkerställer att rätt stöd ges utifrån varje enskild individs förutsättningar. Om individen samtycker till att information delas mellan myndigheter och aktörer kan stödet erbjudas inom ramen för till exempel sociala insatsgrupper. I en social insatsgrupp ingår representanter från olika myndigheter och aktörer. Här kan också företrädare för trossamfund, idrottstränare och andra representanter från civilsamhället ingå, allt utifrån den enskildes behov. Socialtjänst och polis ingår alltid.

Krisberedskap och samverkan inom innerstadens stadsdelsförvaltningar

Mot bakgrund av att manifestationer som kan urarta och attentat utföras inom stadsdelsområdet är det av vikt att förvaltningens krisberedskap och förmåga till krisstöd (psykosocialt omhändertagande) upprätthålls. För att ytterligare stärka förvaltningens förmåga att hantera kriser utvecklar förvaltningen sin samverkan i krisberedskapsarbetet med övriga förvaltningar i innerstaden.

Samverkan kring hantering av allvarliga händelser sker även varje termin med polis, räddningstjänst, Röda Korset Norrmalm, trossamfund inom Norrmalms stadsdelsområde och landstingets ledare för den lokala psykologisk/psykiatriska katastrofledningsgruppen. Förvaltningen träffar trossamfunden ytterligare två gånger per termin i syfte att stärka förmågan att samverka vid allvarlig händelse.

Samverkan kring lägesbild

Lägesbilden behöver uppdateras med stöd av samverkande parter som utbildningsförvaltningen (skolor) och polismyndigheten. I samband med uppdatering av lägesbild och uppföljning ska frågan gå ut till berörda. Vid förvaltningens trygghets- och säkerhetsråd behandlas frågan även med andra aktörer som församlingar, räddningstjänst, Trafikförvaltningen (SL) och MTR.

Brottsförebyggande arbete

I samverkan med Lokalpolisområde Norrmalm arbetar förvaltningen för att minska brottsligheten och öka tryggheten i stadsdelsområdet. Samverkan i arbetet mot våldsbejakande extremism är en prioriterad del av det brottsförebyggande arbetet. Förekomst och problematik runt våldsbejakande extremism lyfts i förvaltningens samverkansform med kommunpolisen. Genom samverkansforumet med fält- och fritid, socialtjänst och polis skapas förutsättningar att fånga upp ungdomar som befinner sig i riskmiljöer och förbygga psykisk ohälsa bland ungdomar.

Bilaga	Uppföljning av fastställda åtgärder i T1 och T2 2017 samt åtgärder för 2018.
--------	--